[2024] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 929: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 740

ਦਿਨੇ ਸਾਹੁ ਉਪਨਾਮ ਦੀਨੁ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2021 ਦਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 960)

22 ਅਗਸਤ 2024

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ* ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860s.302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 5.34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਕਾਲੀ ਦੋਸ਼ੀ - ਜੇਕਰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ:

ਹੋਲਡ: ਨਹੀਂ - ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ - ਪੰਚ ਦੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ/ਲੇਖ, ਖੁਖਰੀ, ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਸਨ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਫਐਸਐਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐਪ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਦੋਸ਼ੀ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। [ਪਾਰਾ 10, 13]

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ; ਸਮਕਾਲੀ ਸਜ਼ਾ: ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ; ਸਬੂਤ: ਗਵਾਹ: ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਵਾਹ; ਪੰਚ ਗਵਾਹ;

ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ/ਲੇਖ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ; ਖੁਖਰੀ; ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ; ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ; ਪਦਾਰਥਕ ਗਵਾਹ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 960

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ. ਦੇ 04.07.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2007 ਦੇ ਸੀਆਰਏ ਨੰਬਰ 1867 ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀਟ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਕੁਮਾਰ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਬੇਲਾ ਐਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.

1. ਤਤਕਾਲ ਅਪੀਲ 04.07.2019, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1867, 2007 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 04.07.2019 ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 02.07.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਭੋਪਾਲ ਨੇ ਐੱਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 43, 2007, ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਾਹੂ ਉਰਫ਼ ਦੀਨੂ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਅਵਧੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ, 3,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਲਈ।

2. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ) ਅਜੈ ਟੀ ਸਟਾਲ ਬਾਬਾ ਬੋਰਡ ਚੌਰਾਹਾ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਈਟ ਰਿਫਰੈਸ਼ਮੈਂਟ ਸਟਾਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ ਅਵਧੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। 10.09.2004 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਉਸੇ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ,

ਦਿਨੇ ਸਾਹੂ ਉਪਨਾਮ ਦੀਨੂ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

11.11.2006 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7:00 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਕਮਲ ਸਾਨਵਾਲੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਅਵਧੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਾਹੂ ਉਰਫ਼ ਦੀਨੂੰ (ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਸਨ)। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

3. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਗਲੇਰੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੰਗਾਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਕਮਲ, ਕਲੀਮ, ਅਨਿਲ, ਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਦਿਨੇਸ਼ ਸਾਹੂ ਉਰਫ਼ ਦੀਨੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਨੇਦ ਸਾਈਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਚਾਰਜ ਲੈਣ ਲਈ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀ।

4. ਮੁਖ਼ਬਰ ਕਮਲ ਸੈਨਵਾਲੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਘੂਵੰਸ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਦੁਆਰਾ ਦੇਹਤੀ ਨਲਸੀ (ਐਕਸ. ਪੀ./1) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 0/06 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਹਤੀ ਨਲਸੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਣਾ ਹਬੀਬਗੰਜ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 1100/2006 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

5. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਅਵਧੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਉਰਫ਼ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਾਹੂ ਉਰਫ਼ ਦਿਨੂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

6. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1867 ਆਫ 2007 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

7. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦਿਨੇਸ਼ ਸਾਹੂ ਉਰਫ਼ ਦੀਨੂੰ) ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

8. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਲੈ ਕੇ, ਹੋਰ

ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਖਬਰ ਕਮਲ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14), ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੂਹਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ (ਤਾਰੀਖ ਅਨੁਸਾਰ) ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਨੋਦ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ-ਰਾਜੂ ਸ਼ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

9. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਖੋਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ-136 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸੀ.ਐਸ. ਜੈਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲੱਗੀਆਂ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਐਪ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹਨ।

10. ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਮੁਖਬਰ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ 17 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਸੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦਿਨੇ ਸਾਹੁ ਉਪਨਾਮ ਦੀਨੁ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਮੁਖਬਰ ਕਮਲ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਨੇ ਦੇਹਤੀ ਨਲਸੀ (ਐਕਸ.ਪੀ./1) 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਮੰਨ ਲਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-14) ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ, ਖੁਖਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਨੋਦ ਸਾਈਂ ਦਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ। ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਸੀ।

11. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13), ਦੀ ਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

12. ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸੀ.ਐਸ. ਜੈਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ/ਖੁਰੀ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਸਨ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜ਼ਬਤ/ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਖੁਹਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ (ਐੱਫ.ਐੱਸ.ਐੱਲ.) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ 'ਤੇ 'ਗਰੁੱਪ ਬੀ' ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਸੀ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਹੈ।

14. ਸਾਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

15. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

16. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਜ਼), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)